

Література:

1. Булкин И. А. Изменения в структуре исследователей НАН Украины: гендерный аспект. Часть 1. Наука та наукознавство. 2017. № 3. С. 74-86. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/132359> (Last accessed: 29.05.2021)
2. Наукові дослідження і розробки у 2018 році. Держава служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Last accessed: 29.05.2021)
3. Перетворення нашого світу: Порядок денний у галузі сталого розвитку на період до 2030 року: Резолюція, прийнята Генеральною Асамблеєю 25 вересня 2015 року. URL: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/sustainable-development-report/the-2030-agenda-for-sustainable-development.html> (Last accessed: 29.05.2021)
4. More women in the Digital sector: a key to Europe's successful digital future | International Womens Day 2018. Shaping Europe's digital future - European Commission (en). <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/more-women-digital-sector-key-europes-successful-digital-future-international-womens-day-2018> (Last accessed: 29.05.2021).
5. Statement of Principles and Actions Promoting the Equality and Status of Women in Research. The Global Research Council (2016). https://www.globalresearchcouncil.org/fileadmin/documents/GRC_Publications/Statement_of_Principles_and_Actions_Promoting_the_Equality_and_Status_of_Women_in_Research.pdf (Last accessed: 29.05.2021)
6. Women in Science. The UNESCO Institute for Statistics (UIS). Fact Sheet No. 55 June, 2019. URL: <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/fs55-women-in-science-2019-en.pdf> (Last accessed: 29.05.2021)

**ПОЛІТИКИ УНІВЕРСИТЕТІВ З ПРОТИДІЇ ДИСКРИМІНАЦІЇ І СЕКСУАЛЬНИМ ДОМАГАННЯМ
В УКРАЇНІ (НА ПРИКЛАДІ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА
АКАДЕМІЯ»): УСПІХИ І ВИКЛИКИ РЕАЛІЗАЦІЇ**

Марценюк Тамара Олегівна

кандидатка соціологічних наук, доцентка, доцентка кафедри соціології
Національного університету «Києво-Могилянська академія»

Політика попередження і боротьби із сексуальними домаганнями в НаУКМА (далі – Політика) була прийнята у кінці 2018 року, а склад Комітету з попередження і боротьби із сексуальними домаганнями (далі – Комітет) був затверджений на початку 2019 року [2]. НаУКМА – один з перших ЗВО в Україні, який запровадив подібну політику. Її мета – передовсім просвітницька та інформаційна, спрямована на упередження можливих проявів сексуальних домагань серед членів академічної спільноти, виховання нульової толерантності до цих явищ.

Комітет відповідає за поширення інформації про Політику попередження і боротьби із сексуальними домаганнями в НаУКМА, проводить навчання трудового колективу та студентства щодо попередження сексуальних домагань, надає інформаційну та консультативну підтримку керівництву структурних підрозділів щодо попередження сексуальних домагань, отримує і розглядає скарги щодо порушення відпо відної Політики. Тобто, передбачається, що протягом роботи Комітету чимала увага приділятиметься освітній (просвітницькій) складовій, аби попередити сексизм і гендерне насильство у стінах університету.

25 січня 2019 року відбулася перша зустріч Комітету, у результаті якої у рамках проведення просвітницьких заходів було визначено три цільові аудиторії, з якими працює Комітет: студентство, викладачі та викладачки НаУКМА, адміністрація. Просвітницька діяльність із студентством здійснюється шляхом співпраці та поширення інформації через студентські організації, які діють в НаУКМА, Студентську Колегію НаУКМА та Спудейський Вісник.

Взимку-восени 2020 року студентство кафедри соціології у рамках курсу «Вступ до гендерних студій» (під керівництвом Тамари Марценюк) провели соціологічне дослідження «Гендерний портрет НаУКМА» [1]. Серед завдань дослідження були такі:

1. Виявити стан гендерних відносин у НаУКМА.
2. З'ясувати ознайомленість студентів, викладачів та співробітників університету з Політикою протидії дискримінації і сексуальним домаганням в НаУКМА.
3. З'ясувати ставлення до Політики протидії дискримінації і сексуальним домаганням в НаУКМА.
4. Розробити поради для поліпшення Політики та методів її поширення.

Соціологічне дослідження включало використання кількісних і якісних методів: аналіз статистичної інформації про спільноту НаУКМА (викладацький склад і студентство), опитування

студентства (з використанням гуглформи), проведення фокус групи з викладачами і викладачками НаУКМА та головами Студентських організацій, глибинні інтерв'ю з представниками і представницями адміністрації.

Серед основних висновків і рекомендацій дослідження варто зазначити про такі. У результаті аналізу статистичних даних про НаУКМА спільноту виявлено тенденції вертикальної і горизонтальної гендерної сегрегації вищої освіти в Україні. Йдеться про розмежування на традиційно «жіночі» і «чоловічі» напрямки освіти, тобто на гуманітарних спеціальностях навчається більше жінок, на відміну від спеціальностей інформаційних технологій, де більше чоловіків. Дослідження показало, що гендерна сегрегація стосується як адміністративної, так і науково-викладацької сфер. Жінки-викладачки здебільшого працюють у соціальних, гуманітарних науках, а чоловіки-викладачі – у інженерних спеціальностях. Гендерна сегрегація присутня і в розподілі вчених звань – професори переважають над професорками у кількості (111 проти 18), а доценти над доцентками (171 проти 97).

Незважаючи на це, НаУКМА оцінюють як спільноту, де існує гендерна рівність. Проте проведені дослідження показали, що в НаУКМА трапляються випадки сексистських жартів, дискримінаційних висловлювань та упередженого ставлення до жінок.

Ознайомленість з Політикою попередження і боротьби із сексуальними домаганнями в НаУКМА серед студентів низька – лише 23% знають про неї, проте не всі обізнані з основними положеннями. Серед викладачів та адміністрації ситуація краща: майже всі опитані зазначити про обізнаність щодо її існування, проте з основними положеннями ознайомлені переважно ті, хто брали участь у її створенні.

Ставлення до Політики позитивне: респонденти зазначали, що вона обов'язково повинна існувати та слугувати певним «оберегом» як для викладачів (-ок), так і для студентства, а також виконувати профілактичну функцію. Після ознайомлення з короткою версією Політики, респонденти фокус груп дійшли висновку, що Політика потребує доопрацювання. Загалом варто додати та прописати механізм захисту як позивача, так і відповідача, механізм підтримки анонімності та конфіденційності, допрацювати дефініції, а також можливість співпрацювати з Центром оцінювання якості освіти НаУКМА.

Як методи поширення обізнаності стосовно політики, всі респонденти пропонують включення Політики у робочий тематичний план курсу «Вступ до Могилянських студій», проведення лекцій для викладачів, поширення «простими» словами та зрозумілою інфографікою за допомогою соціальних мереж та постерів на території НаУКМА.

На Вченій Раді НаУКМА 29 жовтня 2020 року [3] було прийнято рішення змінити назву Політики попередження і боротьби із сексуальними домаганнями в НаУКМА на Політику протидії дискримінації і сексуальним домаганням в НаУКМА, а Комітет з попередження і боротьби із сексуальними домаганнями в НаУКМА на Комітет протидії дискримінації і сексуальним домаганням в НаУКМА. З метою ліквідації прогалини у тексті Політики щодо порядку розгляду скарг з питань недискримінації додати речення: «Скарги щодо питань недискримінації розглядаються за процедурою, передбаченою для скарг щодо сексуальних домагань».

У 2020 році налагоджено співпрацю університетської спільноти з міжнародними ініціативами з метою просування ідей гендерної рівності та протидії дискримінації. Зокрема, 7 вересня 2020 року Ольга Дячук, координаторка руху HeForShe в Україні, ООН Жінки звернулася до НаУКМА з пропозицією співпраці у рамках проєкту «HeForShe University Tour». Ініціатива має на меті створити діалог між студентством та адміністрацією університетів про потреби молоді, дискримінацію, інклюзивність, рівність. Інформацію було передано до Студентської Колегії та ініціативу підтримано з боку Відділу по роботі зі студентами. Через карантинні обмеження в країні та закладах вищої освіти не вдалося розпочати реалізацію проєкту, але це заплановано на 2021 рік.

Література:

1. Дослідницька робота з теми «Гендерний портрет Наукма». Виконана у рамках курсу «Вступ до гендерних студій», 2020 рік <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/18073>
2. У Могилянці вводиться в дію Політика попередження і боротьби із сексуальними домаганнями, 28 січня 2019 року <https://www.ukma.edu.ua/index.php/news/4041-u-mohyliantsi-uvodytsia-v-diiu-polityka-poperedzhennia-i-borotby-iz-seksualnymy-domahanniamy>
3. Ухвала Вченої ради НаУКМА протокол № 18 від 29 жовтня 2020 року https://www.ukma.edu.ua/images/docs/vchenarada/2020/uhvaly_VR_29.10.2020.pdf